

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 7 szkoły podstawowej r. szk. 2025/2026

DZIAŁ	OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
DZIAŁ 1 SKÓRA – POWŁOKA A CIAŁA	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy skóry przedstawi a podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka wymienia choroby skóry podaje przykłady dolegliwości skóry omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje skóry i warstwy podskórnej rozpoznaje warstwy skóry na ilustracji lub schemacie samodzielnie omawia wykonane doświadczenie, wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry wymienia przyczyny grzybic skóry wskazuje metody zapobiegania grzybicom skóry omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń i odmrożeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na konkretnych przykładach związek między budową a funkcjami skóry z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu wymienia warstwy skóry przedstawia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka omawia objawy dolegliwości skóry wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka uzasadnia konieczność konsultacji lekarskiej w przypadku pojawienia się zmian na skórze 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka wymienia warstwy skóry przedstawia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę wyszukuje informacji o środkach kosmetycznych z filtrem UV przeznaczonych dla młodzieży demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje odpowiednie informacje i planuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu wymienia warstwy skóry przedstawia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka przygotowuje pytania i przeprowadza wywiad z lekarzem lub pielęgniarką na temat chorób skóry oraz profilaktyki czerniaka i grzybicy wyszukuje w różnych źródłach informacje do projektu edukacyjnego na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej
DZIAŁ 2 UKŁAD RUCHU	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu wymienia część bierną i czynną wymienia elementy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje części bierną i czynną aparatu ruchu omawia na schemacie, rysunku i modelu szkielet 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania części biernej czynnej aparatu ruchu wskazuje na związek budowy kości z ich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie rozpoznaje różne kształty kości wyjaśnia 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje podane kości pod względem kształtów na przykładzie własnego organizmu wykazuje związek

	<p>budowy kości</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kształtów kości wymienia elementy szkieletu osiowego wymienia elementy budujące klatkę piersiową nazywa odcinki kręgosłupa wymienia elementy budowy szkieletu kończyn oraz ich obręczy wymienia rodzaje połączeń kości wymienia rodzaje tkanki mięśniowej przedstawia rolę mięśni analizuje wpływ aktywności fizycznej na prawidłową budowę i funkcjonowanie układu ruchu podaje zasady profilaktyki i skrzywień kręgosłupa 	<p>osiowy oraz szkielet obręczy i kończyn</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje funkcje elementów budowy kości rozpoznaje wśród kości podane przez nauczyciela kształty wskazuje na modelu lub ilustracji i mózgozaskę i trzewioczaszkę wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową wskazuje na schemacie, rysunku i modelu elementy szkieletu osiowego wskazuje na modelu lub schemacie kości kończyny górnej i kończyny dolnej opisuje budowę stawu odróżnia staw zawiasowy od stawu kulistego określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych opisuje cechy tkanki mięśniowej z pomocą 	<p>funkcją w organizmie</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje zmiany zachodzące w obrębie kości człowieka wraz z wiekiem wymienia typy tkanki kostnej wymienia kości poszczególnych elementów szkieletu osiowego charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionym i przez nią funkcjami wymienia kości tworzące obręczę: barkową i miedniczną porównuje budowę kończyny górnej i dolnej charakteryzuje połączenia kości rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie 	<p>związek pomiędzy budową kości a funkcją</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany zachodzące w obrębie szkieletu człowieka wraz z wiekiem omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa rozpoznaje elementy budowy mózgozaski i trzewioczaszki wykazuje związek budowy szkieletu kończyn z funkcjami kończyn: górnej i dolnej wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny określa warunki prawidłowej pracy mięśni charakteryzuje budowę i funkcje mięśni gładkich i poprzecznych wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni planuje i demonstruje czynności 	<p>budowy kości z ich funkcją</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje oba typy szpiku kostnego udowadnia wytrzymałość kości na złamanie analizuje związek budowy poszczególnych kręgów kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją charakteryzuje funkcje kończyn: górnej i dolnej oraz wykazuje ich związek z funkcjonowaniem człowieka w środowisku na przykładzie własnego organizmu analizuje współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów prezentuje prawidłową postawę siedzenia zapobiegającą deformacjom kręgosłupa uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych dla prawidłowo
--	---	--	---	--	--

		<p>nauczyciela wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje urazy mechaniczne kończyn • omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych kończyn • omawia przyczyny chorób aparatu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki prawidłowej pracy mięśni • rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa • wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy • charakteryzuje zmiany zachodzące wraz z wiekiem w układzie kostnym • określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój muskulatury ciała 	<p>udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych kończyn</p> <ul style="list-style-type: none"> • przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała 	<p>wego funkcjonowania aparatu ruchu</p>
<p>DZIAŁ 3 UKŁAD POKARMOWY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie podstawowych składników – białka, cukry tłuszczowe, witaminy, sole mineralne i woda • wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów • wymienia odcinki przewodu pokarmowego człowieka • określa zasady zdrowego żywienia i higieny żywności • wymienia przykłady chorób układu 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne • wskazuje pokarmy zawierające te składniki • wskazuje rolę tłuszczów w organizmie • wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw • opisuje rolę poszczególnych rodzajów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu • określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego • uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw • wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność 	<ul style="list-style-type: none"> • ilustruje na przykładach źródła składników odżywczych i wyjaśnia ich znaczenie dla organizmu • wyjaśnia związek między spożywaniem produktów białkowych a prawidłowym wzrostem ciała • wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw • omawia funkcje poszczególny 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zależność między rodzajami spożywanych pokarmów a funkcjonowaniem organizmu • wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu przewodu pokarmowego • wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw • omawia znaczenie procesu

	<p>pokarmowego- WZWA, WZWB, WZWC</p>	<p>zębów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu • rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie • lokalizuje położenie wątroby i trzustki we własnym ciele • wskazuje grupy pokarmów w piramidzie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej • wskazuje na zależność diety od zmiennych warunków zewnętrznych • układu jadalospis w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych • wymienia choroby układu pokarmowego 	<p>systematycznego spożywania owoców i warzyw</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje poszczególne rodzaje zębów człowieka • lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego i wskazuje odpowiednie miejsca na powierzchni swojego ciała • omawia budowę i funkcje gruczołów trawiennych • wyjaśnia znaczenie pojęcia wartość energetyczna pokarmu • wykazuje zależność między dietą a czynnikami, której warunkują • przewiduje skutki złego odżywiania a sięotyłość, bulimia, cukrzyca • omawia zasady profilaktyki, raka jelita grubego oraz WZW A, WZW B i WZW C 	<p>ch odcinków przewodu pokarmowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje rolę zębów w mechanicznej obróbce pokarmu • wykazuje zależność między higieną odżywiania się a chorobami układu pokarmowego • wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów • wyjaśnia, dlaczego należy stosować zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu 	<p>trawienia</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy trawienia pokarmów w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego • analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu i wody • prezentuje wystąpienie w dowolnej formie na temat chorób związanych z zaburzeniami łąknienia i przemiany materii • uzasadnia konieczność badań przesiewowych w celu wykrywania wczesnych stadiów raka jelita grubego • uzasadnia konieczność stosowania zróżnicowanej diety dostosowanej do potrzeb organizmu • uzasadnia konieczność dbania o zęby
--	--------------------------------------	---	---	---	---

<p>DZIAŁ 4</p> <p>UKŁAD KRAŻENI A</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa elementy morfotyczne krwi • wymienia grupy krwi- AB0 i Rh • wymienia narządy układu krwionośnego • z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi • lokalizuje położenie serca we własnym ciele • wymienia elementy budowy serca • wyjaśnia, czym jest puls • wymienia choroby układu krwionośnego- miażdżyca, nadciśnienie tętnicze, zawał serca • podaje zasady profilaktyki chorób układu krążenia • wymieni a 3 cechy układu limfatycznego • nazywa narządy tworzące układ odpornościowy • wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje krwi • wymienia grupy krwi AB0,Rhi wyjaśnia, co stanowi podstawę ich wyodrębnienia • omawia funkcje wybranego naczynia krwionośnego • porównuje budowę i funkcje żył, tętnic oraz naczyń włosowatych • opisuje funkcje zastawek żylnych • rozpoznaje elementy budowy serca i naczynia krwionośnego na schemacie (ilustracji z podręcznika) • podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka • wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego • wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu • opisuje budowę układu limfatycznego • omawia rolę węzłów chłonnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie krwi • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi • omawia rolę hemoglobiny • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa • porównuje krwiobiegi: mały i duży • opisuje drogę krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu • opisuje mechanizm pracy serca • omawia fazy cyklu pracy serca • mierzy koledze puls • wyjaśnia różnicę między ciśnieniem skurczowym a ciśnieniem rozkurczowym krwi • analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego • charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego • przedstawia znaczenie aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi • rozpoznaje elementy morfotyczne krwi na podstawie obserwacji mikroskopowej • rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami • wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca • omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi • demonstruje pierwszą pomoc w wypadku krwotoku • wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego • rozpoznaje na ilustracji lub schemacie 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje i interpretuje wyniki laboratoryjnego badania krwi • omawia zasady transfuzji krwi • analizuje związek przepływu krwi w naczyniach z wymianą gazową • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i ciśnienia rozkurczowego krwi • wyszukuje i prezentuje w dowolnej formie materiały edukacyjne oświaty zdrowotnej na temat chorób społecznych: miażdżyca, nadciśnienia tętniczego i zawałów serca • wykazuje, że układy krwionośny i limfatyczny stanowią integralną całość • wyjaśnia mechanizm powstawania chłonki • analizuje wykaz szczepień w swojej książeczce zdrowia • ocenia znaczenie szczepień
---	---	---	---	---	---

	<p>rodzaje odporności</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę szczepionki • wymienia 3 czynniki mogące wywołać alergię • opisuje objawy alergii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia odporności wrodzoną i nabytą • określa szczepionkę czynnik odpowiadający za odporność nabytą • określa przyczynę choroby AIDS • wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów • podaje przykłady narządów, które można przeszczepić 	<p>fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu krwionośnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę układu limfatycznego • wskazuje przykładową lokalizację węzłów chłonnych • omawia rolę elementów układu odpornościowego • charakteryzuje rodzaje odporności • określa zasadę działania szczepionki • wskazuje drogi zakażeń HIV • wskazuje zasady profilaktyki zakażeń HIV 	<p>e narządy układu limfatycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje układ limfatyczny z układem krwionośnym • opisuje rodzaje leukocytów • uzasadnia konieczność obowiązkowych szczepień • uzasadnia, że alergię jest związana z nadwrażliwością układu odpornościowego • ilustruje przykładami znaczenie transplantologii 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie przeszczepów • ocenia wyrażanie zgody na transplantację narządów po śmierci
<p>DZIAŁ 5 UKŁAD ODDECHOWY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia odcinki układu oddechowego • rozpoznaje na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje elementów układu oddechowego • opisuje rolę nagłośni • na podstawie własnego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej • wykazuje związek budowy 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia głośnię i nagłośnię • demonstrowa mechanizm modulacji głosu • definiuje płuca jako miejsce zachodzenia wymiany 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje z dowolnych materiałów model układu oddechowego • wyszukuje odpowiednie metody i bada pojemność własnych płuc

	<p>narządy układu oddechowego</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji płuc demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu wymienia choroby układu oddechowego- angina, gruźlica, rak płuc oraz zasady ich profilaktyki 	<p>przedstawia mechanizm wentylacji płuc</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w ruchach klatki piersiowej i przepony podczas wdechu i wydechu przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych omawia zawartość gazów w wdychanym i wydychanym z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego omawia wpływ zanieczyszczeń pyłowych na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<p>elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela procesy wentylacji płuc i oddychania komórkowego opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych na przygotowanym sprzęcie samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu określa znaczenie oddychania komórkowego opisuje objawy wybranych chorób układu oddechowego wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego rozdziela czynne i bierne palenie tytoniu 	<p>gazowej</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a funkcją płuc interpretuje wyniki doświadczenia wykrywającego CO₂ w wydychanym powietrzu analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach samodzielnie przygotowuje zestaw laboratoryjny i przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu analizuje wpływ palenia tytoniu na funkcjonowanie układu oddechowego wyszukuje w dowolnych źródłach informacje na temat przyczyn rozwoju raka płuc 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię zapisuje za pomocą symboli chemicznych równanie reakcji ilustrujące utlenianie glukozy przeprowadza wywiad w przychodni zdrowia na temat profilaktyki chorób płuc wykazuje zależności między skażeniem pyłowym środowiska a zachorowalnością na choroby układu oddechowego
--	---	--	--	--	--

<p>DZIAŁ 6</p> <p>UKŁAD MOCZOWY I WYDALNICZY</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka wymienia narządy układu wydalniczego wymienia zasady higieny układu wydalniczego wymienia choroby układu wydalniczego - zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia wydalanie i defekacja wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii wymienia CO₂ i mocznik jako zbędne produkty przemiany materii wskazuje na zakażenia dróg moczowych i kamicy nerkową jako choroby układu wydalniczego wymienia badania stosowane w profilaktyce tych chorób wskazuje we własnych wynikach odchylenia od normy 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wydalanie i defekację omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu wskazuje na modelu lub ilustracji miejsce powstania moczu pierwotnego omawia przyczyny chorób układu wydalniczego wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu wskazuje na konieczność okresowego wykonywania badań kontrolnych moczu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu opisuje sposoby wydalania mocznika i CO₂ uzasadnia konieczność picia dużej ilości wody podczas leczenia chorób nerek uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego omawia na ilustracji przebieg dializy wskazuje we własnych wynikach odchylenia od normy – stwierdza stan zagrożenia zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę analizuje własne wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia własnego układu wydalniczego ocenia rolę dializy w ratowaniu życia
<p>DZIAŁ 7</p> <p>UKŁAD DOKREWNY</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia gruczoły dokrewne wymienia przykłady hormonów wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie gruczoł dokrewny wyjaśnia, czym są hormony wskazuje na ilustracji położenie gruczołów dokrewnych podaje przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy hormonów przyporządkowuje hormony do odpowiednich gruczołów, które je wytwarzają charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie swoistego działania hormonów wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów uzasadnia, że nie należy bez

	wzrostu	cukrzycy	działanie insuliny i glukagonu • interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów	• uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą	konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych • analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu I a cukrzycą typu II
DZIAŁ 8 UKŁAD NERWOWY	<ul style="list-style-type: none"> wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych wymienia czynniki wywołujące stres podaje przykłady używek przedstawia znaczenie snu wymienia funkcje układu nerwowego wymienia elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji wskazuje na ilustracji i najważniejsze elementy mózgowia wyróżnia nerwy czuciowe i ruchowe omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę rdzenia kręgowego objaśnia na ilustracji budowę mózgowia wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym a bezwarunkowym przedstawia graficznie drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień opisuje funkcje układu nerwowego wykazuje związek budowy komórki nerwowej z jej funkcją omawia 	<ul style="list-style-type: none"> określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego na podstawie rysunku wyjaśnia mechanizm odruchu kolanowego charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu wyjaśnia sposób działania synapsy charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego dowodzi znaczenia odruchów warunkowych i bezwarunkowych w życiu człowieka przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się analizuje związek między prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu wskazuje alternatywne zajęcia pomagające uniknąć uzależnień ocenia wpływ palenia tytoniu na zdrowie wyjaśnia pojęcie równowagi hormonalnej ocenia rolę regulacji

		<ul style="list-style-type: none"> ych oraz nadużywania kofeiny • opisuje elementy budowy komórki nerwowej • wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego • wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy 	<p>działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego</p>	<p>funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego</p>	<p>nerwowo-hormonalne i w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu</p>
<p>DZIAŁ 9 NARZĄDY ZMYŚŁÓW</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje znaczenie zmysłów w życiu człowieka • rozróżnia w narządzie wzroku aparat ochronny oka i gałkę oczną • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha • wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne • wymienia wady wzroku • omawia zasady higieny oczu • wymieni a choroby oczu i uszu • wymieni 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka • wyjaśnia pojęcie akomodacja oka • omawia funkcje elementów budowy oka • wskazuj e na ilustracji położeni e narządu równowagi • wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha • rozpoznaj e na ilustracji krótkowzr oczność i dalekowzr oczność • omawia przyczyny powstawania wad wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję aparatu ochronnego oka • wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami • wskazuje lokalizację receptorów wzroku • ilustruje w formie prostego rysunku drogę światła w oku • charakteryzuj e funkcje poszczególnych elementów ucha • omawia funkcje ucha zewnętrznego, środkowego i wewnętrznego • charakteryzuje wady wzroku • omawia sposób korygowania wad wzroku • definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia powstawanie obrazu na siatkówce • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące reakcję tęczówki na światło o różnym natężeniu • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce oraz wyjaśnia rolę soczewki w tym procesie • wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków • wskaże lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu • wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi • rozróżnia rodzaje soczewek 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność tarczy nerwu wzrokowego w oku • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku oraz tłumaczy powstawanie i odbieranie wrażeń wzrokowych, używając odpowiedniej terminologii • analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe • analizuje źródła hałasu w najbliższym otoczeniu i wskazuje na sposoby jego ograniczenia • wskazuje na przykładach współzależności smaku i

	<p>a podstawowe smaki</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje kubków smakowych wskazuje miejsce występowania komórek węchowych wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku omawia rolę węchu w ocenie pokarmów 	<p>korygujących wady wzroku</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu uzasadnia, że skóra jest narządem dotyku analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze 	<p>węchu</p>
<p>DZIAŁ 10 ROZMNAŻANIE I ROZWÓJ CZŁOWIEKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia męskie narządy rozrodcze wymienia żeńskie narządy rozrodcze wymienia żeńskie hormony płciowe wymienia etapy przedurodzeniowego - zygota, zarodek, płód wymienia etapy życia człowieka nazywa rodzaje dojrzałości człowieka wymienia choroby układu rozrodczego wymienia choroby przenoszone drogą 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek omawia proces powstawania nasienia wymienia funkcje męskiego układu rozrodczego opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia wyjaśnia 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe męskie cechy płciowe opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego układu rozrodczego określa funkcję testosteronu charakteryzuje pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe żeńskie cechy płciowe opisuje funkcje wewnętrznych narządów rozrodczych interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego charakteryzuje funkcje błon płodowych omawia okres rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją omawia zmiany hormonalne i zmiany zachodzące w macicy w trakcie cyklu miesięczkowego analizuje rolę ciała żółtego analizuje funkcje łożyska uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wspólną funkcjonalność prącia jako narządu wydalania i narządu rozrodczego analizuje podobieństwa i różnice w budowie męskich i żeńskich układów narządów rozrodczego i wydalniczego <ul style="list-style-type: none"> wyznacza dni płodne i niepłodne u kobiet w różnych dniach cyklu miesięczkowego z różną długością cyklu wskazuje zasady higieny zalecane kobietom w ciąży tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzwania tworzy

	<p> płciową</p>	<p> znaczenie pojęcia zapłodnienie</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje czas trwania ciąży • omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu • określa zmiany rozwojowe u swoich rówieśników • opisuje objawy starzenia się organizmu • wskazuje różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców • wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego • przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia • wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS 	<p> płodowe go</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży • charakteryzuje etapy porodu • charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe • przedstawia cechy oraz przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka • wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa • przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy • przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<p> przez kobiety w ciąży</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia mechanizmy powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej • analizuje różnice między przekwitaniem a starością • przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie • wymienia ryzykowne zachowania seksualne, które mogą prowadzić do zakażenia HIV • uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako sposobu wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka prostaty 	<p> portfolio ze zdjęciami swojej rodziny, której członkowie znajdują się w różnych okresach rozwoju</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka, wywołującego raka szyjki macicy
<p>DZIAŁ 11 RÓWNOWAGA WEWNĘTRZNA ORGANIZMU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • własnymi słowami wyjaśnia, na czym polega homeostaza • wskazuje drogi wydalania wody 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy zależność działania układów pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega homeostaza • na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania poszczególnych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i wykazuje rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy • formułuje argumenty

	<p>z organizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia człowieka • podaje przykład y trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które, je wywołują • wymienia choroby cywilizacyjne • wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów 	<p>i krwionośnego opisuje, które układy narządów mają wpływ na regulację poziomu wody we krwi</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne • podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka • przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych 	<p>działania układów: nerwowego, pokarmowego i krwionośnego</p> <p>o</p> <p>na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie człowieka • rozróżnia zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne • podaje kryterium podziału chorób na choroby zakaźne i cywilizacyjne • wskazuje na co należy zwrócić uwagę czytając ulotki dołączane do ogólnodostępnych leków 	<p>w organizmie człowieka na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia, które układy narządów biorą udział w mechanizmie regulacji poziomu glukozy we krwi</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ środowiska na zdrowie • uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza • uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych • wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym 	<p>przemawiające za tym, że nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów</p> <ul style="list-style-type: none"> • dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych
--	---	--	---	--	---

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

- 1) praca klasowa (sprawdzian);
- 3) odpowiedź ustna/kartkówka;
- 4) zadanie/ćwiczenie;
- 5) aktywność w postaci: projekty, aktywność na zajęciach, karty pracy
- 6) prezentacje, przygotowanie materiałów do lekcji odwróconej

Warunki i tryb otrzymania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna z biologii

1. Uczeń ma prawo ubiegać się o otrzymanie wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej.
2. Podanie o sprawdzian wiedzy i umiejętności może złożyć uczeń lub jego rodzic/opiekun do dyrektora szkoły w terminie 2 dni od dnia otrzymania informacji o przewidywanych ocenach.
3. Dyrektor szkoły w ciągu kolejnych 2 dni roboczych informuje przez e-dziennik ucznia i jego rodziców/opiekunów o wyznaczonym dniu, w którym odbędzie się sprawdzenie wiedzy i umiejętności ucznia.

4. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności ucznia przeprowadza nauczyciel przedmiotu w obecności wskazanego przez dyrektora szkoły nauczyciela takich samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

5. Z przeprowadzonych czynności sprawdzających sporządza się protokół, który zawiera:

- a) imiona i nazwiska nauczycieli przeprowadzających sprawdzian,
- b) datę sprawdzianu,
- c) zadania sprawdzające,
- d) wynik oraz ostateczną ocenę,
- e) podpisy nauczycieli.

6. Dyrektor powiadamia w formie pisemnej przez e-dziennik ucznia, jego rodzica/opiekuna w terminie do 2 dni o rozstrzygnięciu w sprawie; rozstrzygnięcie to jest ostateczne.